

GORAN GOCIĆ

ČOVEK

IZ NEHATA

— Laguna —

Copyright © Goran Gocić 2021.

Copyright © ovog izdanja 2021, LAGUNA

mom ocu

Sadržaj

I Vuk (<i>Drei Staatsbürger</i>)	11
1. Rezervacija	13
2. Onaj bezdušni	18
3. Strah od umerenosti.	24
4. <i>Das Rotes Kreuz</i> i napredak šezdesetih	31
5. Muza odbijanja	38
6. Drugi Vukov monolog	45
7. Zavist naroda.	52
8. <i>Der deutsche Arm</i> i napredak sedamdesetih	60
9. Drugi Bratčev pokušaj povratka	66
II Nataše (<i>Sieben Geliebte</i>)	73
10. Carstvo rusalki	75
11. <i>Die Dickmadam</i>	81
12. Društvo bez očeva	88
13. Strah od starenja i zaostajanje dvehiljaditih.	96

14. Treći Vukov monolog101
15. Otac kolac.108
16. Rukoblud naroda.116
17. Muza vere.125
18. Treći Bratčev pokušaj povratka.133
III Otac (<i>Zwei Schwanzschmerzen</i>)143
19. Strah od zemlje.145
20. Muza očinstva i napredak devedesetih.150
21. Čovek je čoveku Brit.157
22. Prvi Vukov monolog163
23. Gordost i kazna.172
24. Prvi Bratčev pokušaj povratka179
25. <i>Der Slowenisch</i> i kraj sećanja186
26. Deljenje sudbine naroda.191
27. <i>Das Wunderkind</i> i zaostajanje devedesetih199
IV Skalar (<i>Sechs Dummköpfe</i>)207
28. Strah od vode.209
29. Proždrljivost215
30. <i>Der Zyniker</i> : Zaostajanje sedamdesetih i napredak osamdesetih224
31. Četvrti Vukov monolog232
32. Hijerarhija budala240
33. O fortuna, srećo moja249
34. Muza gramzivosti i zaostajanje osamdesetih257
35. Četvrti Bratčev pokušaj povratka.265
36. Gnev naroda270

V Ja (<i>Fünf Väter</i>).	279
37. Lepše ime za odustajanje	281
38. Hrabrost naroda	288
39. Muze ljubavi	294
40. Obećaj, oče, obećaj.	301
41. Strah od vožnje i Vukov poslednji monolog	308
42. <i>Gastleiche</i> i napredak dvehiljaditih.	316
43. Povratak Majčici Es	322
VI Sklonište od trošne fikcije	329
<i>Beleška o piscu</i>	<i>359</i>

I

Vuk

(Drei Staatsbürger)

1

Rezervacija

U nekoj od usputnih kasaba se u poluprazan vagon sručilo tušta i tma ubogog i bučnog naroda, međusobno se gurajući i gazeći, a da od toga nisu pravili bogzna kakvu pompu. Bili su raspričani, znojavi, sirotinjskog izgleda i prostačkih manira; *kako drugačije preživeti?* Bratac se odvikao da mu ljudi prilaze blizu, da ga muvaju i laktaju u prolazu. I da se pritom ne izvinjavaju. Ako nešto krasi Jenkije, to je učtivost; ako nešto ne nedostaje Americi, to je prostor.

Tom vozu je pak falio bar još jedan vagon vazduha, tovar pristojnosti, kontingent stida. „I makar trunka dostojanstva“, pomisli Bratac. U železnici drže da putnici treba da njuškaju jedni druge izbliza kao psi, da putuju u potpalublju kao galijoti od kojih većina neće preživeti poniženja i okrutnosti Majčice Es.

– Izvinite – reče Bratac skoro zahvalno čoveku koji ga je zgazio. Rešio je da restartuje sve, pa i odnos s Majčicom Es; da na njoj primeni američku srdačnost. Da joj stavi do znanja da može i ljubazno. Da joj da bar jednu šansu da se popravi. Čovek u hodniku vagona ga, kao i onaj taksista, kao i ona stjuardesa *Britiš ervejza*, kao uostalom i čitav svet sklon sablazni, odmeri

zapanjeno. Kao da ih je Bratac sablažnjavao ne samo rečima i postupcima, već i samim svojim postojanjem.

Morao je da potegne natrag u svoj kupe kroz prepunjen hodnik, pritom hteo – ne hteo gazeći mnoge i sve ponizno, ali nepotrebno govoreći *izvinite, izvinite*, za šta ovi nisu marili. Svež cigaretni dim zapahnuo je hodnike, zamenjujući onaj stari, ustajali. I u kupeu, koji se takođe dopunio ljudstvom i zadasima, dočekala ga je haotična gužva; na njegovom mestu pored prozora sedeo je plavooki, mršavi starac oslonjen obema rukama na štap i smeškao se dobroćudno.

Bratac se dotad svikao na svoju odsutnost u Majčici Es kao na od alergije osutu domovinu i od sušice smekšala rebra. To je bila neopoziva činjenica života, neizlečiv hendikep. Ali on se ipak iznenadi što je postao višak. Tako brzo. Tako naglo. U Materi Es. Tako nasilno. Tako bezobzirno. Niko mu nije sačuvao mesto.

Svež iz sveta uzdržanosti i hladnoće, reda i zakona, novca i posedovanja, pitao je starca ne razmišljajući, skoro automatski, da li ima rezervaciju. Da, rezervaciju. Razumete?

„Da, za sedište koje je *moje*, koje sam *pošteno platio* i koje sada, dakle, pripada meni. *Samo meni*. Nikom drugom. Pa ni nekom starcu. *Svojina je neopoziva* na kontinentu odakle ja dolazim. Svojina je tamo sveta. Zakon svojine je iznad svih drugih. Ne možeš dobiti nešto za ništa. Tako su me naučili. To više nisam dovodio u pitanje. Zakon poštovanja svojine. Izvršio sam rezervaciju. *Platio sam rezervaciju*. Ti si seo na moje mesto. *Moje, moja, moje*“, recitovao je Bratac očajnički u sebi, škrgućući zubima od uzbuđenja.

Moja rezervacija, moje sedište, moja svojina, moj voz, moja Majčica Es i moje rezervisano mesto u njoj.

Ali niti su se, po svoj prilici, rezervacije prodavale u varošici u kojoj je ušao, niti je tom čiči, izgleda, bio poznat pojam rezervisanja i američke rezervisanosti. Sedeo je nepromenjenog izraza na tuđem, ali defakto tada već *svom mestu*, mestu koje

je zaposeo i prisvojio, jednako se smeškajući kao da nije čuo Bratca i nije znao u kojem tačno veku živi. Starac se kezio benavo gledajući Bratca u oči kao da mu je zbog nečeg bilo milo, kao da misli sve najlepše o tom arogantnom kućkinom sinu.

Svi prisutni u kupeu okrenuše glave i pogledaše Bratca u čudu. Onaj isti pogled. S trunkom sažaljivosti zapuštenog taksiste: *ko si bre ti?* S dobrim zalogajem zgađenosti komšinice sa sprata: *ko si bre ti?* Sa zapanjenošću stjuardese engleskog aviona: *ko si bre ti?* S pogledom oca koji ga ne prepoznaje: *ko si bre ti?* S pogledom njegove devojke koja je izgubila interesovanje: *ko si bre ti?* Majčica Es, paradoksalno, možda jeste zemlja tajni, ali je sve, samo ne zemlja rezervisanosti.

I izvadi Bratac s hinjenom nadobudnošću, ali zapravo panično, svoju tapiju na sićušni komfor do prozora. Mahao je tim papirićem čitavom kupeu pravednički pod nosom kao Roko Sifredi svojim Ponosom u kameru. Kao da je govorio *evo to sam ja, evo to je moja rezervacija, evo tu piše moje sedište, evo umetnik je prisutan, evo ja sam živorođen, evo zaista postojim*, pokazujući dokaz u vidu rezervacije čiči i čitavom uroćenom svetu u kojem je naglo ostao sam.

Ljubazno, ali odrešito ga je Bratac zamolio da ustane, iako su starcu kolena bila klecava. Čak je u jednom momentu i posegnuo da ga uhvati ispod pazuha i podigne sa sedišta, pa se predomislio, razgovarajući pritom sam sa sobom i objašnjavajući pomalo nervozno sebi (i drugima) da *ako ne može da stoji ne treba ni da putuje i to nije moj problem*. Skoro da je potegao i čuvena dva argumenta komšinice narkomanke, *Verstehen Sie?* i *Schwanzschmerz*.

Čiča ga je samo gledao bez negodovanja, ali i bez bilo kakvog snebivanja, identično nakežen kao da je nosio masku i kao da je njegovo dobro raspoloženje izraz tvrdoglavosti i prkosa. Izgleda da nije razumeo Bratčeve apele; nikako se nije micao s mesta niti odavao neku drugu reakciju na njegovu nervoznu tiradu, kao da je u stranoj zemlji čije običaje ne zna.

Borio se Bratac za svoje jalovo pravo iako mu nije bilo nepohodno: bio je zdraviji i praviji, mlađi i suvisliji, izdržljiviji i manje istrošen od starca kome verovatno nije ostalo mnogo ni vremena ni razuma. Valjda ga je uhvatilo to američko slepo držanje za pravo i pravila, imovinu i poredak, koje je toliko puta sprovedeno nad njim i uterivano na njegovu štetu bez trunke saosećaja, a sada se izrodilo u njegovo vlastito slepilo i sebičluk.

A možda je još bio dodatno stegnut strahom da je njegovo simbolično mesto u Majčici Es trajno popunjeno – opasnost koja je sada bila demonstrirana prigodno i doslovno. Taj njegov paničan zort, ta kostolomna paranoja koja se dizala kao oluja iz prostate, stizala bestrzajno do grla i gušila ga osećajem odsutnosti, sada je postala tušta stvarnost. „Službe su podeljene, žene su zauzete“, prolete mu kroz svest.

Vuk ustade bez reči.

– Evo sedi tu – šapnu Bratcu izlazeći iz kupea i vadeći kutiju žitana. Ali ovaj, jednako gundajući sebi u bradu, pođe za njim da se gura s gomilom dok se njegovo bogomdano i rezervacijom potvrđeno mesto nanovo ne isprazni.

– Smiri se, šta ti je? – uhvati ga Vuk Grgurević s obe ruke za mišice.

Bratac se zaista uzvrpoljio; prvo je mahao rukama kao da tera od sebe nevidljivu gamad; onda je malo brojao, potom duboko disao.

– Zar ti se ne čini da su ljudi ovde bahati? – reče naposletku. – Možda se to može nazvati nabeđenošću; možda je samo u pitanju inat. Ali šta god da rade, u šta god da veruju, koliko god to bilo pogrešno i nakaradno, imam utisak da svi stupaju na ovaj svet s nekom razdraženošću i razmetanjem. Svako ima auru pravednika; gleda na sve oko sebe s puno oholie nadobudnosti. Ako ih čovek sasluša, onda nasluti neki loš – ali u njihovim očima neboriv – razlog da veruju kako su svojom bogomdanošću druge ostavili da tavore daleko ispod njih. Ono najskarednije u toj strasti ka samouzdanju jeste

nipodaštavanje svih u vidokrugu. Eto to mislim. Na to nikako da se naviknem.

Bio je svakako loš trenutak za takvu primedbu, ma koliko tačnu – jer je pre svih važila za samog Bratca. Vuk očuta. Bilo mu je jasno kao dan zašto je to navodno nepokolebljivo samoljublje, neuništivo samopouzdanje na koje se žalio Bratac, ostavljalo tako mučan utisak na njega.

Većina sveta koja je patila od precenjivanja, od deluzija o vlastitoj vrednosti i bila u zabludi oko svojih moći i talenata, ne ostavljajući mesta nikakvoj rezervi niti sumnji – stvarala je u Bratcu jak osećaj gađenja. Njemu je to akutno nedostajalo. On je gajio prekomernu sumnju u sebe, pa je suprotnu osobinu sunarodnika logično smatrao nesnosnom. Ali Vuk ne potegnu ovu očiglednu istinu; učini mu se da bi suočavanje Bratca s njom u tom trenutku bilo okrutno.

– Znaš, mislim da taj naglašeno i, kako ti kažeš, preterano samouveren stav – započe otegnuto Vuk Grgurević, duvajući dim ljute francuske cigarete kroz nos – koji tebe s razlogom nervira, najviše govori o opstanku. Krvoprolića i patnje u sećanju naroda tako su obilna, tako temeljita, osvajači i vladari tako okrutni, tako neumoljivi, opstanak tako upitan, tako proređen, preživljavanje zahteva toliko sreće i takvu veštinu, a kontinuitet je tako redak, tako često osporavan – da oni koji su prošli sva ta iskušenja, koji su sve to preživeli i izašli nedirnuti, možda i imaju pravo da budu ponosni. Eto i ja sam donekle takav. Čak držim da imam pravo da budem bahat i glasan u svojim radostima. Da slavim samu činjenicu što sam živ, što sam pretekao. Zar to već po sebi nije neverovatno?

Bratac Britanac, koji je sve vreme rukom terao od sebe dim Vukove cigarete, bio je toliko zatečen prijateljevim sozercanjem da promrmlja „u pravu si“ i smesta učuta; takav ostade do kraja putovanja.¹

2

Onaj bezdušni

Kad su se vratili u kupe, Bratca sačeka odsečna tišina muklog negodovanja. Kao da su prisutni licima govorili, evo ga *onaj bezdušni*. „Baš tako, jedna moja njujorška prijateljica se zvala Bezdomnikova, a ja sam Bezdušni“, pomisli Bratac. Njegovo ga je mesto čekalo prazno, ohlađeno i nekako već izdvojeno i usamljeno, a čiča se smestio naspram njega. Svi se malo zbiše da puste Vuka da sedne.

Ova jednostavna samilost prema neimenovanom koju su iskazali svi izuzev Bratca (a pomalo i jednog neznanca među četvoro ljudi zguranih na tri sedišta), ovaj opipljiv gest solidarnosti – a ne neka puka ljubaznost ili aluzija – postideli su ga. Stid koji su Amerikanci bezuspešno vrebali, lovili i isterivali iz Bratca godinama, objavio se na neočekivanom mestu u Majčici Es.

„Izgleda da sam u celom kupeu najveći egoista. Najneuzemljeniji. Najveći protestant. Najgori. Najsličniji našim arhineprijateljima Germanima. Najizveštačeniji. Najhladniji. Najbezosećajniji. *Najveći Amerikanac*“, prebaci sebi Bratac kao najgoru kletvu ono na šta je koliko do juče bio ponosan.

Prisutni ne izdržaše dugo neprijatnu tišinu po kojoj se motalo slovo osude. Čavrljanje je, srećom, bilo zarazno i kupe napuniše reči.

„Dobro je, zaboravili su na mene. I na moje slabo snalaženje u Majčici Es. Moje stvrđnjavanje, moj gubitak. Moje odrođavanje. Moju odsutnost“, pomisli Bratac. „Sve je to notirano pored mog imena za večnost“.

Proćelavi čovečuljak s naočarima, germanskog izgleda, građe i manira, prisutne je analizirao skriven iza zatamnjenih naočara. Plavac neznanac bio je jedini Bratčev istomišljenik budući da je i sam namršteno posmatrao čiču. Bilo mu je očito neprijatno zbog guranja. Kad je progovorio na engleskom, Bratac prepozna njegov maternji jezik po akcentu.

Boraveći u detinjstvu kod oca u Nemačkoj, Bratac je i sam nesvesno pokupio senke tog akcenta. Na putovanjima su ga često pitali da nije Nemaac. „Nikad nećete pogoditi odakle sam“, odgovorio bi Bratac. I bio je donekle u pravu.

Ali nešto ga smesta odbi od tog čoveka – iako mu je to bio jedini blagonakloni svedok u kupeu i jedini sagovornik, možda i vrsta saučesnika, budući da, poput Vuka i čiče, nije ispoljavao nikakvu osudu. Zvanično su se predstavili jedan drugom: samo je Hans zadovoljio ovaj, što se Bratca tiče, neophodni kriterijum pristojnosti.

Nemaac dodade da radi za Ou-Es-Si-I. Čuo je, reče, kako u kupeu pominju Bin Ladena i Radovana Karadžića i raspitivao se šta tačno za njih kažu. Bratac nije registrovao taj deo razgovora, ali slaga Hansa kako su u kupeu rekli da begunce „nikad neće uhvatiti“.

Usred te razmene Bratcu odjednom svanu.

Od prvog trenutka je naslutio da je njegovo mesto u Majčici Es ugroženo, da je zemljomer dokrajčio parcelisanje, stjuardesa izvršila rezervisanje, pop obavio dužnost osveštavanja, da ga je medicinska sestra zašila, previla i otpustila, da ga je carinica milostivo propustila i za njim zabravila kapiju, da su granice i međe iscrtane, sedišta bukirana, radna mesta popunjena i zatvorena, žene odmetnute i preudate, nebo prežičeno, *da je zemlja, rečju, osvojena* – ali tek tad, kad je shvatio da mu je

Hans najstrodnija duša u kupeu, njega uhvati neka zadihana panika. Osetio se na trenutak kao... kao tuđin, kao istinski Amerikanac i to mu silno zasmeta.

Ništa u Majčici Es nije bilo dalje od dobrodošlice nego ovaj trenutak tušte bliskosti s Hansom – *zar s njim?* I kao da nikad Bratac nije bio dalji od toliko željenog završetka, od često zamišljanog emigrantskog hepienda. Po svom šurovanju s Hansom i brzom srođavanju s njim, po prethodnim reakcijama ostalih putnika, po mogućnosti koja je lebdela nad njim još otkako je sleteo u Majčicu Es, Bratac je naglo i intenzivno osetio da je njegovo dugo zamišljano mesto u Majčici Es, poput ovog u vozu, istinski otpisano, ispražnjeno, eksterminisano. Da može da ga ponovo zauzme samo grubom silom.

Ništa sam, ponovi on u sebi. Zvučalo je istinito. Ta je pretnja konačno bila ozvaničena i deponovana u kolektivno sećanje: kao da su svi odreda mogli da izdaleka naslute njegovo izgnanstvo. On se oseti kao višak, kao proterani krivac bez prava povratka; i to ga je sada bolelo.

Bratac je pristigao ovamo krizirajući, iz očaja, da se baš tu, gde je život kraći ali intenzivniji, jeftiniji ali utoliko slađi, na neki njemu neznan način pričesti, oplodi, porodi, podeli kao bakterija, inicira natrag u postojanje. Ali bio je brzo prepoznat kao stranac, obeležen kao uljez, izdvojen kao krivac, žigosan kao falično grlo. Bio je odbijen kao Amerikanac koji se ne snalazi na teritoriji predaka i ponovo je sedeo u čekaonici za prijem u obećanu zemlju. Bio je amputiran kao strano telo koje mora da se iznova navikava na Majčicu Es kao na veštačku ruku, da joj se iznova udvara i dodvorava, kao da prvi put u njoj boravi.

Bratac je bio neko koga vlastita besna kobila zbacuje sa sedla i on pri padu lomi udove i gubi iluzije. Ležao je na toj zemlji nesigurno jer ga je progonila krtica koja je uvek birala da izađe na površinu tik ispod njega. Plivao je po Mrtvom moru koje odvraća od sebe uporne kupače, nagovarajući ih

da odustanu, da se prizemlje. Našao se na osveštanom groblju koje grgolji pre nego što neprobodene, neumirene vampire ispljune na površinu.

Tako je sada Majčica Es negodovala nad Bratcem Britancem; tako se sada Majčica Es u sebi svađala i obračunavala s njim. Bacila mu je lopticu čak do Amerike i rekla mu *donesi*. Poručila mu je *excuse me*. Poslala mu je ljubavno pismo u kojem je pisalo *degaže*. Dala mu je po ko zna koji put do znanja da je prekobrojan i da je, budući da insistira na svojoj različitosti, samim tim suvišan. *Moraš da mi se pokoriš*, šaputala mu je.

Dok su svi prisutni izbegavali Bratčev pogled, čiča ga je, da putovanje učini još neprijatnijim, još uvek intenzivno fiksirao mutnim i istrošenim, ali užarenim okom, smeškao se još šire i kao da je likovao, kao da se radovao, uporno čuteći. Lekcija empatije koja je polako iščezla iz svih velikih gradova – iz cimer-Beograda, a kamoli luzer-Njujorka – učutkala je i Bratca. Osećao se kao neko ko je naglo izgubio pravo glasa. „Biće da sam ja onaj ko je u stranoj zemlji, čije običaje ne razume.“

Ispred Vuka je ležala gomila praznih limenki piva, leka za spuštanje pritiska, skraćivanje putovanja, gubljenje pameti, raštimavanje prenapetih živaca. *Klak-klak... klik-klik*, čule su se unisono pruga i limenke koje se znoje i otvaraju uz klaktanje i kliktanje, dolazeći u domet, podsećajući jednako na preteče repetiranje, na aluminijumsko oštro sečivo, na strah od ranjavanja koje vreba njihove nabrekle vene i raspričane usne.

Vuk iskapi svoju limenku, smesta otvori novu uz poznati prigušeni prasak *kšt*. Bratac potegnu iz svoje bez ustezanja, ne bi li sprao i nekako progutao po vlastite prigrljene stereotipe, shvatanje pravde i zamrznuta osećanja krajnje nepovoljne činjenice.

Žudeo je Bratac da i on tupi zube sa sunarodnicima, da bude deo njihovog ogovaranja i kuknjave, da upražnjava lokalne rituale, da saoseća, da se zabavi, koliko je god to moguće, ritualnim budalaštinama. Ali nikako nije uspevao; iritirali su ga i protiv njegove volje. On uhvati deo konverzacije

gastarbajtera. Prepoznao je reč *Staatsbürgerschaft* poput psa koji razaznaje samo ključne reči gospodara.

Ma ajde, reče u sebi Bratac zajedljivo, uperivši mrki pogled prema ljudima. „Ovakvima daju državljanstvo, a oko mene se nećkaju godinama, pizde germanske. Promašio sam zemlju. Promašio sam profesiju. Promašio sam dimenziju. Promašio sam život. Dobar sluga, ali moji germanski gospodari su zli.“

Odmeravao je Bratac prezrivo par gastarbajtera još neko vreme, njihove prostačke manire i neukusnu garderobu, moleći svevišnjeg za strpljenje, da sačeka još koju deceniju dok i sam ne postane tup, a samim tim i srećan kao oni. Blenuo je pritom u brku i njegovu ženu upadljivo i neprijatno, kao u krvne neprijatelje: ljude koji su davno stekli ono što ni on, ni svako njegovo „mi“ nikad neće imati. Lepo je rekao onaj brkati Francuz Gistav: „Ništa ne ponižava čoveka kao budale kad uspeju u poduhvatima u kojima je on doživeo neuspeh.“

Frktao je i nemo častio u sebi Bratac probranim uvredama gastere, Abrod ofis, Vanevropsku uniju, bruder-države Nesjednjene Amerike i sve vlastodršce nad njim prijateljskim pozdravom *crkli dabogda*. Svađao se u mislima sa svima. Pejzani. Šljakeri. Da je po njihovom, svi bismo bili ovakvi. S brkovima. Kô Gvozdén. Sit se Bratac u sebi narazgovarao s gastarbajterima i istresao na njima zagledajući prvo jedno, pa drugo, zatim s američkim i nemačkim i britanskim okupacionim vlastima, s administracijom u Vašingtonu, Londonu, Bonu i Briselu, s Velikim bratom. *Seljaci, govnnari, zemljaci*.

– Ajde, dosta si pravio pizdarija. Stigli smo – šapnu mu Vuk, koji je obično bio prvi na nogama.

Kad su izlazili, svi zaklimaše u znak pozdrava. Ali samo Vuku. Čiča se iskezi Bratcu, možda u znak ciničnog likovanja što nije bilo po njegovom. „Možda je mutav ili se samo pravi“, zadrža Bratac za sebe. I Nemač se, začudo, pozdravi obraćajući se poverljivo i kratko klimnuvši glavom ka Vuku Grgureviću iako se s njim nije ni upoznao.

Bratac prepostavi najgore – da je razlika u obraćanju nagovestila intimnost, neki zajednički jezik Vuka i putnika, Vuka i čiče, Vuka i Nemca, još jednog kruga iz kojeg je on izuzet. Kao da je samo Vuk Grgurević postojao, a on nije. I opet se potvrdi njegova odsutnost. Opet ostade na suvom. Opet se oseti kao višak.

Kako su Vuk i Bratac izašli, društvo u vozu se opusti i razbaškari po sedištima, nastavljajući da pije krupnim gutljajima iz zaveštanih limenki, brišući usta rukavima. Izuzimajući jednog sumnjivog tranzicionog biznismena i starca koji nisu popili ni gutljaj, izustili ni reč, te poslovično uzdržanog Hansa, ostali prisutni i dalje su žudeli za intenzivnom razmenom pljuvačke, narodne mudrosti i neizveštačene empatije. Ta je razmena od rulje stvarala srodnike, pleme.

Bratac, s ušima punim žamora iz kupea, pitao se ne samo gde je njegovo pleme, nego i šta je s njegovom plemenitošću. Nisu znali, bar on nije, da će se njih četvorica iz kupea uskoro uvezati u čudno bratstvo, po nekoj višoj kobi.

A Bratčevo mesto u vozu ostade jednako prazno kao i dok je sedeo na njemu.²

3

Strah od umerenosti

Vuka je Bratac počeo da doživljava, uprkos razlikama, kao svog avatara, dvojajčanog blizanca; nekakvu pojačanu, friziranu verziju sebe. Istina, možda je Bratac bio lošije uzemljen, pa su strujni udari za njega bili opasniji; možda je Vuk predstavljao njegovu mlađu i samim tim radikalniju i raskalašniju, neuporedivo hrabriju ispostavu; možda je, shodno tome – što uopšte nije proisticalo iz njihovih dijaloga – Vuk bio neuračunljiviji, pa i samodestruktivniji od njega, sabirao je utiske Bratac.

I zatekao je sebe, ma koliko to suludo zvučalo, u obesnoj želji da se s njim poredi ili čak srodi, da mu se poveri i proveri gde će ga to odvesti. Hteo je da se nekako udruži, *spoji* s njim pre nego što za to dođe vreme. Dakle ne samo da zaviri u njegov svet – kako kažu Englezi, „dâ peni da otkrije njegove misli“ – nego da ga otvori poput hirurga, da se nekako infiltrira u njegovo bdenje, njegovo istrajno lebdenje nad granicama, da se prosto ušanči u njegovoj čovečnosti.

Hteo je da prodre u Vukov intimni prostor, njegovu dobro čuvanu iznutricu, njegove povremene izgrede i konačno njegov raspusni život, jer je, za razliku od Bratčevog života, u kojem kao da više nije bilo nikakvog verifikovanog rizika ni istinskog iznenađenja, delovao opasno i fascinantno.

U nedostatku koji su u njegovoj duši izdubili bližnji, jedino mu je Vuk Grgurević donekle ispunjavao intimnu, dobro skrivenu želju da nevolju vidi izbliza, na delu, u aktivu. Hteo je prvom prilikom da Vuku nekako stavi do znanja smisao njihovog simboličnog bratstva koji su obojica isprva prevideli. Hteo je da i sam postane vidljiv, prvo za njega pa za sve ostale, što mu se tada činilo najlogičnijim i najjednostavnijim – kao što je želeo da bude vidljiv za devojkicu, za ćerku, za oca, za ceo izgubljeni svet Majčice Es kojem je izašao iz žiže, nestao s radara.

Ono što je Bratca najviše vuklo spontanoj promeni plana nije bio samo novi, uzbudljivi manevar putovanja u provinciju Majčice Es radi proslave Nove godine – svakako je to bio i dobar izgovor da izbegne suočavanje s očevom bolešću, vlastitim raskidom i, što je najteže od svega, sobom – već i činjenica da je sve još i izdaleka mirisalo na nevolju. Poveću nevolju. Grđu nego što mu je inače dostupna. Pozamašnu nevolju. Pozajmljenu nevolju. Tuđu, ali vešto ukradenu nevolju. Opakiju nego što je navikao.

„Moju nevolju. Ozbiljnu nevolju“, ponavljao je u sebi Bratca, kao da želi da ubrza tok događaja. Možda i uroni u posrnuće kojem je težio. Hteo je da osvoji tu teritoriju. Hteo je da prisvoji tu nevolju. Hteo je da trampni jednu nevolju za drugu. Zatekao je sebe kako svojata tuđu nevolju. Uzbudivala ga je zamena identiteta: želeo je da položi u zalag vlastitu nevolju u zamenu za tuđu.

Svi koji su to pokušali znaju da takvi poduhvati retko i teško uspevaju. Ali to je bio manevar koji mu se naglo omililo. „U poređenju s njom i u njenoj senci, moje porodične zadevice postaće banalne. Biće nevidljive, ništavne“, sladio se Bratca. Gledao je da ošuri ruku da bi zaboravio kako ga žiga glava: to je bila priroda njegovog nastupajućeg manevra i Bratca mu se radovao kao dete.

Vuk mu je upravo ispunjavao tu intimnu, dobro skrivenu želju da njega i nevolju vidi zajedno, rasklopi ga kao matrjošku

nalazeći unutra Grgurevićeve potomke, učenike i nevolje raznih veličina – potomke njegove destrukcije, učenike njegove sablazni i nevolje koje su posledice bivših grešaka.

Vuk Grgurević je bio njegov Šerpas u podzemlje, osećao je, uzdah crnila i intimno suočenje s ocem, slutio je sve to Bratac intenzivno, te konačno vodič u ozbiljnost koja mu je akutno nedostajala. Vodio ga je ka nekom prometnom raskršću gde postoji mogućnost sudara, gaženja, teške telesne povrede, prizemljenja – ali i prihvatanja činjenica, što je uvek teže od svakog friziranog patosa, svakog fantaziranog užasa. Bratac pogleda ka nebu.

– Slutim kišu. Uvek neko nevreme kad sam s tobom.

– Po predanju, Zmajevi donose gromove i kišu – nasmeja se Vuk srčano, nabravši čelo.

Posle prenatrpanog voza ukrcali su se Vuk i Bratac u neki jednako ružan i smradom nakađen autobus u bliskom dodiru s dizel gorivom, cigaretnim dimom i mat-blatom. Iako je put bio loš i mokar, a vešanje tvrdo, umor je stigao i oborio Bratac i u autobusu je zaspao. Mogućnost susreta s nečastivim, ili još gore, konfrontacije s ocem, intimnog dodira sa okuženim ljudima, rečju, *mogućnost posrnuća* Bratca u Majčici Es lebdela je unaokolo.

Vuk Grgurević je za njega bio crni čovek iz stihova, blizanac iz snova ludaka bez dijagnoze i rodbine, koji je nudio crnilo i ocrnjivao svet iz svoje crne kutije. Ali to nije odbilo Bratca, naprotiv: to ga je rajcalo kao ništa drugo. On je bio prvi oficir velikih vojnih manevara koji su mirisali na orgiju, sveže raskopanu zemlju, rat i pokolj. Ta fantazija je Bratca ispunjavala ushićenjem kao svakog nedokazanog muškarca koji će konačno dobiti prvu ranu od metka, prvo odlikovanje ili pak oboje na isto mesto.

Ljudi koje su sretali na ulici, koji su se jedan za drugim nazirali ili naglo izranjali iz mraka i odsutnosti, delovali su isprva Bratcu kao da su na izdržavanju teške robije, gde se svi

neminovno zapuštaju. Dobro poznato i tako neodoljivo uvjerenje da *ništa smo*, pa sledstveno *ništa nije važno* i logično *ništa nije sveto*, bar ovde, u domovini, bar ovde, na bezbožnom kontinentu, bar ovde, u budućoj E prokletoj U – vladalo je posvud. Ne samo spoljnim izgledom i zemaljskim konačistem ljudi koji su se tu zatekli, već možda i njihovim unutrašnjim životima, samim njihovim postojanjem u Majčici Es: sve unaokolo beše jednako nedotesano, nedovršeno, neusavršeno, potom dodatno isprano i pohabano, ostavljeno sebi i raspadanju.

Kao da je važno samo pravilo zamiranja i zaziranja. I kao da je odavno bilo vreme, ali ne i dovoljno političke volje, da se generalna opravka, remont ili reciklaža primene ne samo na voznu i putnu mrežu, arhitekturu, infrastrukturu, prefekturu, unutrašnje uređenje – već i na same ljude. I njih su strpljivo čekali čistka, pomilovanje, nedostižno zaposlenje ili nova, niža inkarnacija, jer na vidiku nisu bili ni takozvano *otrežnjenje*, ni takozvana *rehabilitacija*, ni takozvana *prekvalifikacija*, ni takozvana *restitucija*, ni takozvani *početak od nule*, pokret, prepad, preporod.

Ali vreme za promenu je sazrelo. Bilo kakvu. Samo Madam Šanže, avaj, nije ovaj region uključila u svoju raskalašnu turneju, nikako nije ovamo planirala dolazak i nastup. Bežalo se i zaziralo od nje: jedan ljudski život bio je prekratak da je dočeka i svi su se zato usporili i zamrzli.

Poriv da kaže i uradi suprotno od onog što je valjano, zdravo, prirodno, pristojno, od onog što je prikladno, korisno, potrebno i očekivano – što je na kraju razborito, pametno, što je red – postade smesta preveliko iskušenje za Bratca. Poželeo je žarko, gledajući u te kurvine sinove, da smesta zakuka, zapljune, opsuje i pobije se, kao da mu ništa drugo ne ostaje. I da nastavi da kuka, pljuje, psuje i bije se dok ga snaga ne izda.

I on, ponesen atmosferom u kojoj su se svi prepustili sili odsutnosti, toku banalnosti i demonu bezobrazluka, kao da se obradova, kao da počne da se i sam polako oprašta od razuma,

postepeno razdvaja od škole čvrste logike. Zakoračio je, očito, mnogo bliže apsurdu i tragikomediji nego što je navikao.

Istovremeno, uželeo se Bratac ritualnog utopljanja, *uneređivanja*, molitve na oltaru boga Haosa, trovanja Majčicom Es i njenim sablaznima, topljenja razboritosti i masti na žaru roštilja Majčice Es, sagorevanja naučenog i pročitano, utapanja u beskorisno i nesuvislo, u besmisleno, u prostačko – uprkos njegovom dubokom uverenju, i ne samo uverenju, već i sklonosti, da sebe izdvoji iz rulje.

„Gde smo, leptejebo, ovo stigli“, obrati se sebi Bratac, pokušavajući bezuspešno da uoči natpis na autobuskoj stanici, putokaz, grafit, bilo šta. „Šta se čudim što nema brojeva na kućama? Ovde ne piše ni ime grada! Je l' beše Prokletija ili tako nekako?“ Srpski toponimi su mu se povukli iz pamćenja pred navalom američkih, ali beše mu neprijatno da mu prvo pitanje bude *bogati, u kojem smo gradu? Da ga zapamtim, pa da ga ubuduće izbegavam?* To bi ga smesta kvalifikovalo kao ordinarnu budalu. I izazvalo *one* poglede iz taksija, aviona, komšiluka, kupea.

Bratac je zato ćutao. Zverao je i dalje unaokolo, ali zaista nigde nije bilo ovekovečeno ime tog mesta. „Možda ga meštani i ne znaju?“, pomisli. On reši da ovu dilemu nekako razabere u hodu iako mu se titula budale, već više puta muklo dodeljena otkako je stigao u Majčicu Es, svejedno smešila.

Postojala je opasnost da baš s tom opštepoznatom brzopletošću i lakoumnošću koja je u Majčici Es raširena poput endemske bolesti, oni koje je Bratac očajnički izbegavao da potceni, požure da potcene njega – i to baš u ovoj *Pripizdini, Pustahiji, Vukojebini, Nedodžiji, Materini, Nehatu, Bestragiji, Zabiti, Haj-nehaju, Abderi, Pičkovcima, Dušmaniji*.

I na kraju nesigurnog leta, kloparave pruge, klozetskog zadaha, zadihanog pešačenja, izrovanog asfalta i preko njega utabanih tela životinja – Vuk i Bratac stadoše nadomak nekog cilja. Tamo gde lisica i zec jedno drugom požele laku noć.

„Kako ćemo, najzad, proslaviti tu Srpsku novu godinu? *Na srpski način*. U nekoj gladijatorskoj areni? *Dobro je*“, reče sebi Bratac. „Svi smo ionako psi i svi se borimo na smrt.“

Čim su iz zdanja pred njima počeli da se cede udaljeni glasovi, nekakvi navijački povici, Bratac je, možda istraumiran komšikinim držanjem opasne rase na spratu iznad, prvo pomislio da su u pitanju borbe pasa.

Jedini izuzetak od loših navika, pogrešnog čitanja istorije, od tog mrtvila i beznađa i odsutnosti koju je za sobom ostavilo dosledno ruženje i zapuštanje i urušavanje Majčice Es bilo je ono nesvedeno, ne sasvim određeno obećanje koje je još lebdelo u vazduhu i polako se ostvarivalo.

Ono se zove nevolja.

Nevolja se, naime, pojavila i razbuktala u obliku ženske prilike u crnoj suknji i beloj dekoltiranoj košulji ispred zdanja s cigaretom u ruci. Odudarala je od svega opisanog svojom urođenom naočitošću. Pri pokretima tiha, u struku lomna, u osećanjima škrta, telom jednako odsutna, žena koja je radila u uslužnoj delatnosti bila je neobično lepa, ali i ona, kao po nepisanoj dnevnoj zapovesti, unakažena – odećom, šminkom i frizurom koje joj ne pristaju.

„Evo još jedne zamišljene, neuzemljene osobe“, pomisli Bratac. „I ona lebdi, ni ona nije ni tamo ni ’vamo, ni gore ni dole i nikad nikud neće stići. I ona je uniformisana!“

Dopade mu se ta žena zbog njene naočitosti, ali u njoj je – osim odustajanja od lepote oko čega su se u Majčici Es svi slagali i koja je jednako važila za njegovu majku i njega – obitavala još neka mračnija tajna, istovremeno odbojna i privlačna; Bratac nije isprva video koja. Smesta ženi dodeli nadimak Madam Šanže.

I Vuk se trže, zablenuvši se mahnito u crnku kao da prepoznaje neku prikazu koja izranja iz dubina Brikstona, ili kao da su pristigli na Svetu Goru, gde žena ne pripada i gde je niko ne očekuje. Zaličila mu je na duha; prizvala je avetinjsku nevestu

iz njegovih učestalih vizija. I zaista, žena je delovala kao da ju je dugo morila glad, ne bukvalna, već glad za nečim teže odredivim, od čega je nerado i s mukom odustala.

Trže se i ta žena primetivši pridošlice, iskrenuvši ne samo pogled, već i čitavo telo sa zacrtane putanje. Ona nevesto sakri da je skamenjena od iznenađenja i da mora da se uštine da proveri da li sanja. I jeste sanjala. I lebdela je. Sve do tog trenutka.

Tek kad i Vuk i ona shvatiše ko je ko, ko je gde, ko je u pitanju i šta je odgovor, preslišaše se još jednom kao balavci koji dobijaju tikove dok recituju loše naučene pesmice. *Dobar dan, dragi putnici. Služili smo jugoslovensku republiku, šalje nas britanska kruna, slavićemo srpsku novu u američkom stilu. Mir, mir, mir, niko nije kriv. Rat, rat, rat, svi su krivi, al' najkrivlji mi je polubrat.* I pre nego što su joj prišli blizu, žena, i dalje zablenuća u njih, povuče poslednji dim, hitro baci cigaretu i pohita unutra.³

Das Rotes Kreuz i napredak šezdesetih

Kad su Vuk i Bratac ušli za ženom u mračnu prostoriju, ugledaše grupicu muškaraca koja je žustro navijala. Držali su se naizмениčno za ispražnjene flaše i prepunjene stomake, mešajući proizvoljno optimizam i pesimizam. Kao da im je od to dvoje život zavisio, stezali su svako svoju smeđu bocu i gladili belo, dlakavo škembe s panikom kojom se neplivači i davljenici hvataju za pojaseve za spasavanje i sve što pluta, pa i druge davljenike, i guraju ih pod sebe.

Isprva niko od njih ne primeti pridošlice. Dvojici prijatelja je iz daljine izgledalo kao da domoroci prate neki sportski meč; ovi su se zapravo bečili pred nekom jarko rasvetljenom tablom na sredini stola, povremeno vičući kao da su šenuli. Dok je Vuk pogledom vrebao orbitu crнке, Bratac spontano krenu ka stolu, izvijajući vrat da vidi oko čega su zaokupljeni. *Da nije monopol? Ji-ha, vežbamo kapitalizam uz krljanje američkog fudbala? Je l' to?* Ali tabla je više ličila na ring; na njoj se nešto micalo. *Šta?* Kad se osmelio da priđe sasvim blizu stola, Bratac je imao šta da vidi.

Tabla ga podseti na platna američkih apstraktnih ekspresionista, ali je imala suviše dobru kompoziciju. Bratac se brzopleto

obradova novom umetničkom pravcu Majčice Es koji će impresionirati svet. A onda primeti da po šarenoj ploči nešto gmiže. *Ne, to je šahovska tabla nekog zlog čarobnjaka, sa živim figurama njegovih umanjenih neprijatelja.*

Po prirodi stvari, ipak najperceptivniji kad su u pitanju gosti, a najmanje opsesivan kad je u pitanju kocka – jer kuća uvek dobija – bio je krčmar. On se prvi zvanično obratio strancima kad je u njih uperio svoje krmeljive oči i, neznatno kasnije, primetio.

– Izvol'te!

– Deset funti na plavog! – podiže uvis novčanicu s licem kraljice Vuk. Glave i pogledi se zarotiraše.

– Jebô mater, je l' to Zmaj?

„Roditelji su nas doneli na svet i ta je činjenica neopoziva i bespovratna. Osvetlili su nam najmračniji od svih puteva, obezbedili sigurnost prolaska kroz tunel koji vodi iz knjige ništavila do knjige postanja kroz tmastu neizvesnost čina rođenja tokom koje mnogo toga može poći po zlu. Sam taj napor je podvig: donošenje duše na svet kroz nesigurni Stiks protegnut između slatkog začeca i bolnog rođenja potomcima jednostavno ukida pravo da ikad strogo sude o precima, ma koliko zlodela pre ili posle tog čina ovi nagomilali.

U retrospekciji, uzdržavanje od iskustva, zaziranje od formalnog obrazovanja, odbijanje radoznalosti, *ostajanje na zemlji* – taj strah moje rodbine od života i saznanja – krili su neku prostodušnu, ratarsku mudrost. Jer ako mu se na kraju nametnula tako jaka potreba za zaboravom, možda je moj otac zaista o svetu i ljudima saznao previše“, pomisli Bratac.

„Očeva braća, sestre i njihovi potomci ostali su u selu Kamenica kod Niša. Na sâm pomen školovanja, jednako su prevrtali očima. Držali su da vlastita njiva može da ih hrani, što je časnije nego da to radi država; da su sigurniji ako žive blizu jedan drugog; da je školovanje ispiranje mozga i da život u gradu nije za pošten svet. I bili su donekle u pravu. Ali u mom ocu je tinjala ambicija. Napustio je dom četeres' devete; bilo mu šesnaest.“

U bircuzu prvo nastaje kratkotrajna tišina, ali se odmah potom prolomi bučno odobravanje. Začu se škripa stolica, zatim pljeskanje ruku i uzvici oduševljenja. Momci se izljubiše s Vukom. Redom su se predstavljali Bratcu nadimcima koji su zvučali kao *nom de guerre* Zemunskog klana. Debeli i Trapavi poticali su očito iz sredine koja voli da se ruga tuđim manama. Roršah je verovatno zaradio alijas na konto lošeg tena. Jedan reče da se zove Zimzelen.

Svi su gledali Bratca pravo u oči, kao da su iz njih pokušavali da pročitaju njegove i Vukove zajedničke pustolovine dok su mu isterivali vazduh tapšanjem leđa koje bi oborilo vola, usput mu lomeći košćice divljačkim stezanjem ruke. Bratac se oseti poput one kruške za udaranje na vašarima, ali mu je svejedno bilo drago. Izlive naklonosti i srdačnosti stojički izdrža. Njegovi sunarodnici. *Njegovo pleme. Braća i sestre.* Od sestara, istina, samo Madam Šanže. Dobro, braća. Ali i bez srodstva bi upamtio ne samo ljude za stolom, već i svaki drugi detalj u tom bircuzu: bio je u posebnoj vrsti groznice.

Kad su mu se oči navikle na čkiljavu svetlost, Bratac shvati da su se na tabli na stolu plezili puževi, živi puževi, čija su stopala, zamočena u žive boje, ostavljala za sobom isprepletane tragove. Prisutni su gužvali prljave novčanice i kladili se na svoje sluzave ljubimce; ovi su se razmireli po tabli samovoljno i krajnje nedisciplinovano, bez osećaja za linijsku formaciju, nerado idući tamo kud ih teraju i okreću prisutni: dakle ne ka cilju, već u smeru vlastitog oćaja.

Treneri za stolom su ih usmeravali, sokolili i timarili, dok su puževi putovali brzinom usporenog podvodnog snimka. Po svemu sudeći, ova lagana trka prisutnima je donosila veliko uzbuđenje dok su životinje ljigavile po tabli kao da i same dogovaraju uslove ulaska u I-Ju.

„Čistokrvni srpski puževi!“, prođe kroz glavu Bratcu, još uvek svežem iz obećane zemlje, dakle krcatom predrasudama i osećanjem više vrednosti, „Munjeviti kao naša ekonomija.“

Ni bele potkošulje s bretelama ni miris neoprانog tela nisu Bratca pokolebali u empatiji i rodoljublju. Njuškao je kao oteta zver, ali nije želeo da se ponaša onako kako je potonjih godina dresiran u Americi. Nije želeo da veruje samo u ono što vidi, u ono na šta su ga mediji napujdali. Uveravao je sebe da su *ovi* njegova braća iako je u to bilo teško poverovati.

„Gde su im onda urednost, ukus, odela? Gde su im se dele bele košulje, manžetne, kravate? Gde je nestala samodisciplinа koja od džudža može da iznedri gospodu? Da li su se ikad sreli s brijačima, češljevima, plavim dolče i gabanom i sličnim rekvizitima koje navodno čine čoveka, evropski unijaćenog?“, pitao se Bratac ono što se njegov otac pitao kad je sedamdesetih godina merkao njega. To je bio jedini put do uniformisanja, do prerusavanja, do umirivanja sebe i drugih – dobro poznat emigrantima i uobičajen tamo na zapadu Zapada gde je Bratac noćio i obelodanjivao, gde je imao čast da se usidri i obrazuje čitavih petnaest godina.

Kad su zaseli za sto, Bratac je prisutnima postavio samo jedno, ali nesuvislo pitanje:

– A čime se vi bavite, momci?

To je bio grub start. Svakoj budali bilo bi jasno da takvo trik-pitanje zadire duboko u njihovu rak-ranu. Niko iz družine nije imao ni P od Preko Potrebnog – od Profesije, Posla, Porodice, Poroda i Preporoda, nijedno P koje ljudima garantuje Plemensko i Planetarno Prisustvo, u čijem nedostatku su zakleti na Prazninu i neminovno posežu za Preterivanjem. Mogao je slobodno da ih pita i *ko je ovde najgluplji* ili *da li se ženite sestrama*. Jer niko za stolom nije štogod postigao; svi do jednog su se očito sušili u različitim fazama apstiniranja, krivice, bežanja i pre svega Patnje i Poricanja, kompenzujući svoje zaostajanje u razvoju nekom upadljivošću ili gomilanjem. Onaj što su ga zvali Zver besomučno je bildovao, Pametnjaković je bubao, obojica pokušavajući da se dokažu svetu alternativnim

putem; Zimzelen je pio, Debeli je jeo – a sve u težnji da sebe kazne i satru.

„Pedes’ devete moj otac je postao šef prodaje *Večernjih novosti*. Njegova klasna mimikrija dotad je bila okončana: ispeglao je i akcenat i rečnik. Nije zanosio na jug. Nije govorio ni *lele* ni *jebaga*; naučio je nemački i engleski. Nosio je bele košulje, kožne tašne, brkove *à la* Staljin, mirisao na brion i putovao diljem Majčice Es. Već tada je vidno odskočio od svojih.

Še’sete je u Vrbasu upoznao otresitu devojkicu. Iste godine je diplomirao na Ekonomskom fakultetu. Već še’set prve je dobio mesto komercijalnog direktora hidrocentrale na Drini. Umesto na medeni mesec, s nevestom je otputovao na gradilište. Bilo mu je dvadeset devet, ona je imala dvadeset dve; zajednička imovina stala im je u jedan kartonski kofer.

Še’set druge je napunio trideset. Ja sam rođen te godine, u tranzitu iz provincije u prestonicu, iz druge vozne klase u prvu. Nije čudo da sam postao nomad. Prvi stan u kojem smo živeli bio je garsonjera iznajmljena na Dorćolu, u Visokog Stevana.

Še’setih je Majčica Es rasla brzo, razvijala se neobuzdano, slično očevoj karijeri. Uselili smo se u vlastiti dvosobni stan na Vračaru, u Bacetinoj ulici, već še’set četvrte. Še’set pete otac je s dasom po imenu Dejan Karaklajić osnovao i uređivao *TV reviju*, šareni magazin koji je odskakao od svečane ozbiljnosti glasila tog vremena. Tu počinje njegova duga i turbulentna veza s estradom.“

Potonjih godina u Americi Bratac je pokušavao da dostigne očeve podvige. Lansirao je zato navodno glamuroznu karijeru navodnog novinarstva, navodnog političkog novinarstva i navodnog komentarisanja tekućih događaja. Navodnog urednikovanja u navodnom En-Bi-Siju. Ona je trebalo da nauči pameti sve koji se krevelje. Koji ga potcenjuju. Ona je trebalo da ga iskupi. Da ga obogati. *Jedan-dva*.

Nije kod Bratac preovladao neki opipljiviji razlog za odlazak u Ameriku od napuštanja skromnosti i vernosti: Bratac je